

עטרת שלום

עלון שבועי שיעורי מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת ויקהל – שקלים

בס"ד, עש"ק פרשת ויקהל
כ"ד אדר א' תשפ"ב – שנה י"ג גליון תקצ"ט

זמני הדלקת הנרות ומוצי"ש

הרה"ג מוצ"ש	ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
4:58	6:11	6:52	5:12	6:27	4:57
5:12	6:13	6:48	5:07	6:29	6:17

מבוסס על חידושי מו"ל אורי ב"ר יום הווי"ש שנת 315, 17 חלקים
נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה הוי"ה לעשות אתם. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון להוי"ה כל העשה בו מלאכה יומת. לא תבערו אש בכל משבתים ביום השבת (לה א-ו).

שפתך תכוין לייחד שם, כי בכל אות ואות יש עולמות נשמות ואלהות, ועולים ומתקשרים ומייחדים זה עם זה, ואחר כך מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים תיבה, ומתייחדים יחוד אמיתי באלהות, ותכלול נשמתך עמהם בכל בחינה ובחינה מהנ"ל, ומתייחדים כל העולמות כאחד ועולים, ונעשים שמחה ותענוג גדול לאין שיעור עיי"ש.

ולפי זה יש לפרש שהשלש מחנות מרמו ג"כ לשלשה בחינות נר"ן, שמחנה שכינה הוא בחינת נשמה, בחינת שכינה עלאה ה' ראשונה של שם הוי"ה. ומחנה לוייה הוא בחינת רוח ומחנה ישראל הוא בחינת נפש. ולכן צרוע שהוא בא על עון לשון הרע (ערכין טו ע"ב), ואמרו חז"ל במסכת סוטה (מנ ע"א) שארבע כיתות אין מקבלות פני השכינה, ואחד מהם כת מספרי לשון הרע. ולכן צרוע משתלח חוץ לכולן כי פגם עד בחינת שכינה שהוא בחינת מחנה ישראל. והזב שהוא פגם ביסוד שהוא בחינת רוח מותר במחנה ישראל, שהוא נפש, ומשתלח מן השמים שהם רוח ונשמה. וממא נפש שפגם רק בנשמה לבד, ולכן הוא משתלח רק ממחנה אחד, שהוא ממחנה שכינה עילאה,

וזוהו ג"כ הענין שיש בלויים עצמם, שלשה בחינות של גרשון קהת ומררי, כי כל אחד לפי דרגתו בנר"ן, עשה עבודתו יותר חשובה מהשני, כי מררי שמשאם היה קרשי המשכן שהוא בחינת נה"י בחינת עצי שימים עומדים, הוא בחינת נפש. משא"כ בני גרשון שמשאם יריעת המשכן וכו' הוא בחינת חג"ת, הוא בחינת רוח. וקהת שמשאם היה ארון והכלים הוא בחינת חב"ד, הוא בחינת נשמה.

הקב"ה יעזור שכל אחד ישלים את עצמו בכל מדרגות הנשמה ע"י עסק וקיום התורה, ועי"ז נוכח לביאת גואל צדק בב"א. רעוא דרעיון תשס"ג לפ"ק

עצמו שיתלכשו בהם, אך נשארין בחוץ בלתי כלים בסוד מקף, וא"כ נמצא כי בחצונות לא יש רק ג' בחי' לבד שהם ג' כלים חיצון אמצעי ופנימי כדי שיתלכשו בתוכם נר"ן שיש כנגדן כלים, אך היחידה וחיה אין כנגדן כלים לשיתלכשו בתוכם ונשארין בסוד אור מקף, ונבאר ענין הפנימיות, תחלה הנה הנפש נכנסה תחלה בתוך כלי החיצון ועיקר הארתו הוא בכבד, ואח"כ נכנס הרוח בכלי התיכון ועיקר גילוי הארתו הוא בלב, ומשם מתפשט למטה עד הכבד מתלבש תוך הנפש שבכבד, אך מן הלב עד הכבד היא מתגלית ומשם ולמטה מתלבשת תוך הנפש, ואח"כ נכנסה הנשמה בכלי הפנימי ועיקר הארתו כמותה, ומשם מתפשט למטה עד הלב ומתלבשת תוך הרוח אשר שם, וגם היא מתפשט עד הכבד בהיותו מלובשת תוך הרוח המתלבש תוך הנפש שבכבד כנ"ל והבן זה מאד.

וזוהו מרמו ההוא גלילאה, בריך רחמנא דיהב אוריאן תליתאי הוא כאמור פשט רמו דרוש סוד, שהם נגד נפש רוח נשמה, שיכולים להשיג ע"י התורה. כי אורייתא וקוב"ה וישראל חד הוא, שנשמת ישראל מהתורה באים ומשתלשלים, לכן ג' מדרגות אלו הם תורה ונביאים וכתובים, כי כתובים הוא רוח הקודש לבד והוא הנקרא נפש, והיינו נפש דוד, ונביאים הוא למעלה ממדרגת רוח הקודש, והוא הנקרא רוח, ואמנם נבואת משה רבינו היה למעלה מהנבואה וכל נבואתו תורה, שהוא יותר גבוה מנביאים, והוא סוד נשמה. והוא לעם תליתאי אשר יש להם נפש רוח נשמה וכו'.

והוא בסוד שלשה בחינות עולמות נשמות אלהות, כמו שאיתא בסוף ספה"ק בן פורת יוסף האיגרת הידוע של מרן קוה"ק הבעש"ט הקדוש ולה"ה וי"ע, וז"ל: בעת תפלתך ולימודך, וכל דיבור ודיבור, ומוצא

פרש"י זו את בני ישראל וגו' פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן, ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיתא במסכת גיטין בפ' הנוקין. וישלחו מן המחנה ששלש מחנות היו שם בשעת חנייתן, תוך הקלעים היא מחנה שכינה, חנית הלויים סביב, כמו שמפורש בפ' במדבר סיני היא מחנה לוייה, ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל, הצרוע נשתלח מחוץ לכולן, הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים, וממא נפש מותר אף בשל לוייה ואינו משולח אלא משל שכינה ע"כ.

אפשר לבאר הענין מהו הענין של השלש מחנות שהיו לישראל. וגם להבין מה שרואים שבלויים עצמם, היו ג"כ שלש בחינות, שהם גרשון קהת ומררי, וכל אחד ואחד נשא דבר אחר, כל אחד לפי דרגתו. וכן אנו רואים הענין של מנין שלש אצל קבלת התורה, כמו שאמרו חז"ל במסכת שבת (פג ע"א), דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא, בריך רחמנא, דיהב אוריאן תליתאי, לעם תליתאי, על ידי תליתאי, ביום תליתאי, בירחא תליתאי ע"כ.

זה הענין הוא, שזה ידוע שיש חמשה דרגות בנשמת האדם, שהם נפש רוח נשמה חיה יחידה, וע"י קיום ולימוד התורה ומעשים טובים יכולים להגיע ממדרגה למדרגה לנפש רוח ונשמה שהם אורות פנימים, משא"כ חיה יחידה הם אורות מקיפין, כמ"ש בבוהר הקדוש (ח"ב צ"ד ע"ב) זכה יתיר יהבין ליה נפש, זכה יתיר יהבין ליה רוח וכו'.

וכמבואר ממרן האריז"ל (עין חיים שער מ דרוש יב) וז"ל: והענין כי הנה הכלים הם חיצוניות ועביות, ולא יכלו להתלכש כל ה' מיני נשמה, רק הג' תחתונים לבד שהם נר"ן, ולאלה בלבד היו כנגדם כלים וגופים, אך חיה יחידה שבכל פרצוף אין כנגדן כלים בפרצוף ההוא

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

לֹא תַבְעֵרוּ אִשׁ בְּכַל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת
(לה א.)

ביאור הדברים בסוד (ימייה ב טו) 'תיסרך רעתך' כי החומא עיקר החמא באש יצר גבורות, וכשאש מתלקחת מתדבק בננה, נעשה כולו רע לעבור רצונו יתברך, ומתדבק ננה בשלש קליפות. וכשאדם חוטא בעון שחייב סקילה, גורם עירוב טוב בקליפה מרה וקשה, הנקרא רוח סערה, ונברא מלאך משחית, וכיון שהוא עירב טוב ברע, או מלך עליון שכל דרכיו עצות וטובות, נותן כח לבית דין שיפסקו עליו הדין, ומנהדרין קא מהפכי בזכותא וברניא, כי בחינות ננה שלהם מבורר לקדושה ולזכות ולדינים קדושים.

וכשפוסקין הדין בגון סקילה, עיקר הכוונה לבטל ולהרוג המשחית שברא על ידי עון זה, שיתעלה הטוב, ואם לא היה נידון על ידי בית דין, יהיה נידון בגיהנם ע"י המשחיתים שברא, עד שיתבלע ויתבלע המשחיתים, 'יחד אנכי עד אעבור' (תהלים קמא י). אבל כשפוסקין הבית דין ארבע מיתות, או 'היה ממת' (שמואלא ב ו), הויה מתלבש בתוהו ובוהו וחשך ותהום, ודן בהון ארבע מיתות בית דין להסיר הקליפה והרע, ולהחיות הניצוץ הטוב שעירב בעונו באותו הקליפה.

ובאמת בחינה זאת, הוא גלות השכינה וירידתה לקליפות ננה לצורך הכיור, וכל היסורים והמיתות, לו צר (ישעיה סג ט), 'קלני מראשי קלני מזורעי' (סנהדרין מו), כי בהכרח השכינה מתלבשת באשא תקיפה דננה דינים קשים, ובערה כאש רשעה, וכמו שהוא גרם בעונו שאש מתלקחת אתדבק בננה, וננה אפתי ליטול נהורא, בחינה זאת בעצמו הורגו ומיתו, כי על ידי דין בית דין, בהכרח ניצוץ השכינה מתלבש שם, להמשך הטוב ולהמית הרע.

ולכן הוזהרנו לא תבערו אש מתלקחת דין תקיפה דננה אשא תקיפה וסומקא. בכל מושבותיכם במקום מושב בית דין. ביום השבת שאו שולמין מאורי האש חשמל הקדוש שכולו חיים, ואין שם מיתה וחמא ועון, ולא תיגרום ירדת השכינה למקום נחשים שרפים.

'אוצר החיים' דף קצ"ד מרבנינו יצחק אייזיק מאמרנא

שמואל הולך לעשות לדוד, לזה היה חושש רק בהליכתו לבד, אבל בחזרה שכבר נמשח דוד למלך, וסרה המלוכה משאול מכל וכל, לזה לא היה חושש שמואל בחזרה שמה ישמע שאול, כי היאך ישמע וידע, מאחר שאין לו עוד לב של כל ישראל והבן ודפח"ח. נמצא שזהו שאמר הכתוב הקדוש ג'כ, 'וכל חכם לב' היינו ראש ישראל שהוא לב של כל ישראל, 'בכם' שהוא תמיד נקשר בכם בישראל הקדושים באהבה באחדות אחד, הוא 'ביאור' לכם 'זיעשו' לכם כל הטובות שצריכים ישראל למטה, 'זיעשו את כל אשר צוה הוי"ה' לו, כן יעשו למטה, והוא בסוד כמו שכתוב אצל משה רבינו כמה פעמים 'זיעשו משה כאשר צוה ה' אותו בן עשה' (במדבר יז כו) היינו למטה והבן.

'בן בית' מרבנינו אליעזר צבי מאמרנא

וְהַנְּשֹׂאִים הַבָּיאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֵּׁהָם וְאֵת אֲבְנֵי הַמַּלְאִים לְאֶפֶד וְלַחֹשֶׁן
(לה ב.)

'והנשאים' חסר יו"ד. ופירשו ז"ל: א"ר נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחלה וכמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה, אלא כך אמרו נשיאים, יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו) והמלאכה היתה דים אמרו נשיאים מה עלינו לעשות הביאו את אבני השהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה, ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם 'והנשאים' כתיב. וצריך להבין מפני מה דוקא נחסרה אות יו"ד.

ולדעתי נראה בדרך נפלא בס"ד, דהנה אחז"ל (מכילתא בא ט) עה"פ 'ושמרתם את המצות' (שמות יב יז) אל תיקרי מצות אלא מצות מצוה שבאה לידך את תחמיצנה ע"כ. והנה כאן הנשאים, יען שהתירשלו כמצוה שבא 'לדם' להתנדב למשכן, עי"ז חסר להם אות יו"ד, מדה כנגד מדה, מפני שלא קיימו מצוה שבא 'לידך', עי"ז נתחסר להם אות יו"ד, וזה דבר נפלא כס"ד.

'פרי חיים' מרבנינו חיים יעקב מאמרנא

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה הוֹי"ה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם
(לה א.)

רש"י הקדוש מפרש, למחרת יוה"כ כשיורד משה מן ההר. והוא לשון הפעיל, שאינו אוסף אנשים בידים אלא הן נאספים על פי דבורו עד כאן. אפשר לומר בדרך רמז כי זה ידוע מחז"ל (מנחות ק). שבזמן שהיה הבית המקדש קיים כשחמא האדם ח"ו, היה מביא קרבן לחמא אשר עשה, והכהן היה מקריב אותו ועי"ז נתכפר לו החמא שעשה, אבל כעת בזמן החורבן שאין לנו כהן בעבודתו, אז כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכמו כן שלמים וחמאת. וזה ידוע שהשני בתי מקדשים היה קיים תת"ל שנים.

וזה 'ויקהל משה את כל עדת' הס"ת של את' כל' עדת' הוא תת"ל, 'בני ישראל ויאמר אלהים' שכמו שבזמן שבית המקדש היה הקרבנות מכפרים על עוונות, כמו כן ע"י אמירה ולמוד התורה"ק מכפרת על כל העוונות. וזה שמרמו רש"י הקדוש, לא היה משה רבינו אוסף אנשים בידים, אלא על פי דבורו, היינו שגם ע"י לימוד התורה בפה כמ"ש למען תהיה תורת ה' בפך (שמות יג ט) ג"כ יכולים לכפר על כל עוונותינו.

'מעשה שלום' מרבנינו שלום מאמרנא

וְכָל חָכֵם לֵב בְּכֶם יָבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה הוֹי"ה
(לה ב.)

רצונו לומר שראש הדור שהוא צדיק הדור או מלך ישראל שהוא ראש ישראל, הוא הלב של כל ישראל, כנודע ג"כ מדברי רבינו אלקי מרן בעל שם טוב זלה"ה שהקשה על הפסוק דכתיב 'ויאמר שמואל אל ה' איך אלך' למשווח את דוד שמה 'זשמע שאול והרגני' (שמואלא ב טו ב), למה לא חש בחזרתו, שאו ימשח את דוד 'זשמע שאול והרגני', ולמה דוקא חש בהליכה ולא בחזרה, כי הרי יכול להיות יותר שבהליכתו לא ידע שאול מאומה ממה ששמואל רוצה לעשות. ועל זה השיב מרן קדשינו הבעש"ט זלה"ה, כי כל מלך הוא לב של כל ישראל, לזה היה שמואל חושש דוקא בהליכתו, כי אז היה עוד מלך, ויכול לראות ברוח קדשו על מה

עטרת רו

רזי תורה מרבתינו זי"ע

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה הוֹי"ה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם
(לה א.)

יחיד ומיוחד, כדאיתא בע"ח (שער המלכים פ"ח). והוה שאמר משה לישראל אלה הדברים אשר אתם צריכים לתקן, שיהיה צוה וחיובר הוי"ה, כנודע שכל הו' כלים שהיו בפירוד אחר השבירה, כעת התיקון נעשה מהם שם הוי"ה ב"ה בבחינת קוץ. והוה אשר צוה ה' לעשות אותם כי זאת תלוי דייקא בכם בישראל הקדושים והבן.

לזה אמר אח"כ ששת ימים שהם כנגד ששה קצוות. ויום השביעי שבת שהוא כנגד מלכות שמים, כמו שכתבתי כבר דבר נכון על זה ע"ש. והבן.

'בן בית' ח"ב דף קכ"א מרבנינו אליעזר צבי מאמרנא

ראש שלהם, שהוא ז"א קדישין, הנקרא ישראל. לזה כשראה משה רבינו ע"ה שישאל עשו העגל, ועבור זה היה שבירה גדולה למעלה במדות עליונות, כנודע. לזה ויקהל ואכניש, משה את כל עדת כל הרע"ת בני ישראל.

ויאמר אלהם כתיב חסר יו"ד, כנודע, שאו היו הם כביכול בבחינת קמנות, ולא בבחינת יו"ד, עשר ספירות בקומה שלימה. והוה ויאמר אלהם אלה הדברים שאתם צריכין לתקן, אשר צוה וחיובר הוי"ה ב"ה. כי כעת השבירה היו כל הששה קצוות בפירוד, זה על גב זה, כנודע. ואחר התיקון הם בבחינת קוץ בחיבור אחד, אחדות

ר"ל איתא בע"ח (שער שבירת הכלים פ"א) הנה כשיצא הדעת בכלי שלו, והו' מלכים היו כלולים בו, וכאשר נשבר כלי המלך הוה הנקרא דעת, או ירד הכלי שלו לעולם הבריאה, ושאר הו' אורות שהיו בו נכנסו כולם בכלי החסד, וכשיורד כלי החסד הוה ונשבר ג"כ, או ירד כלי חסד לעולם הבריאה ג"כ, וה"ה אורות של שאר המלכים נכנסו כולם בכל שאר מדות, היינו כגבורה ות"ת. וכן כולם עד מלכות שמים, שגם הכלי שלה נשבר, וירדו לעולם הבריאה ע"ש. נמצא שראשית כלי הנשבר הוא כלי הדעת, ובו היום כלולים כולם. וידוע הוא שכל הו' כלים נקראו בשם בני ישראל, על שם

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמורנא ז"ע

הלכות שבת סימן רמח

להפליג בספינה בים הגדול בחול * ולדבר מצוה

וסת, ומתבטלין מענג שבת שהוא מצוה דאורייתא^א, אבל לדבר מצוה מותר להפליג אף בערב שבת^ב. שהעוסק במצוה פטור מן המצוה של ענג שבת^ג:

זר זהב ~~~~

והרמב"ם בנהרות שאין שם ביטול עונג שבת מותר לכנוס אפילו בערב שבת כשפוסק, אפילו בלא דבר מצוה. ומה שאמרו^ד 'לדבר מצוה', דאז משכחת שילך, ולא משגיחין משום ביטול עונג שבת, ואז צריך לפסוק משום טעמים אחרים אפילו בדבר מצוה, והוא הדין שלא לדבר מצוה שמותר בפסיקה, ותנא בים מיירי ודוק היטב.

ולח"ף והרמב"ם ההולך למדבר במקום שיצטרך הישראל בעצמו לחלל שבת, אסור לגמרי לילך כלל, וזה מסתבר שאסור לילך כשיודע שהוא בעצמו יצטרך לחלל שבת, אלא כך הוא המדה כשהולך בספינה שהמלחים וחובלים ישראלים, או שיירא שכולם ישראל ההולכים במדבר, וידוע להם בודאי שיצטרכו לילך ולחלל שבת, אסור להם לילך אפילו ביום ראשון בשבת, וכשיגיע השבת בהכרח שובתין, אלא אם כן שיש סכנה גדולה מפני פקוח נפש, אבל איסורא עבדו במה שהלכו. אלא כך הלכה, שילכו בספינה עם מלח גוי ופוסק עמו שישבות, וכן במדבר שהמנהיג והשיירא רוב גוים פוסק עמו שישבות והולך אפילו בערב שבת, ואם אחר כך כשיגיע השבת אין רוצה לשבות אין עליהם חטא, אפילו יצטרכו בעצמם לחלל שבת משום פקוח נפש מותר, ואין על הישראל חטא, כל זה נראה מדעת הר"ף והרמב"ם והרא"ש.

ולדעת הר"ה, אפילו [ספינה שכולם] ישראלים ובעלי מלחים וחובלים ישראלים, וכן במדבר אף שיודעין בודאי שיצטרכו לחלל שבת, מותרין לילך ביום שלישי לשבת מקמי שבתא, ומסתבר שאסור כדעת הרבנים הר"ף והרמב"ם והרא"ש.

וגם נראה מדברי הר"ף והרמב"ם והרא"ש דהאי ופוסק עמו הוא ענין בפני עצמו, אפילו ביום ראשון או ביום שני צריך לפסוק עמו שישבות במקום שיש חשש שהגוי יצטרך לחלל שבת, דהא להרא"ש וכן להר"ף והרמב"ם, אין חילוק בין יום ראשון ליום שני בשום דבר בזה הענין, אלא בימים המלוחים שלשה ימים הראשונים מצטערים ומבטלים עונג שבת, אבל לענין שאר חששות אין חילוק כלל, והאי ופוסק ענין בפני עצמו ולא קאי על ערב שבת כלל, דוק ותשכח.

ודעת הטור נראה שאינו כן, דהא פסק כרשב"ג^ה, ופסק דאסור להפליג שלשה ימים קודם לשבת, אבל לשון השולחן ערוך (סעיף א') יתפרש היטב כמו שפרשתי דהאי ופוסק סתמא אפילו בפליג ביום ראשון, ונראה דהטור מחלק דלענין חשש שהגוי יעשה מלאכה אין צריך לפסוק, שהרי אפשר שיזדמן רוח טוב או שאר ענינים טובים שלא יצטרך הגוי לחלל שבת, ומכל שכן הישראל שבודאי קרוב שלא יצטרך לחלל שבת, לכך אין צריך לפסוק, וגם אפשר שיזדמן איזה ענין שהגוי מעצמו ישבות, ולכך אין צריך לפסוק, והלכה כרשב"ג נגד בנו רבי, שרשב"ג רבו היה"ס^ו, ואין סתירה עליו ממה שאסור להפליג שלשה ימים, כי שם דבר ברור שיתבטל עונג שבת, כך נראה סברת הטור ונכון מאד, ולדבריו^ז לדבר מצוה מותר לילך בשבת:

מסגרת השלחן ~~~~

מותר לצאת, ואם אחר כך יארע לו סכנה יצטרך לחלל שבת מפני פיקוח נפש מותר ואין כאן חילול.

י. כדאיתא ב**נמוא** (שבת טז): תנו רבנן אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם לשבת, במה דברים אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה שפיר דמי, ופוסק עמו על מנת לשבות ואינו שובת, דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו צריך, ומצור לצידן אפילו בערב שבת מותר.

יא. דעת ה**תוספות** (שבת יט. ד"ה אין מפליגין) אפילו תוך התחום אסור משום שט כדמוכח בפרק תולין (שבת קלט): גבי ההוא צורבא מדרבנן דאמר למינע בעינא ואזיל לאידך גיסא ושמר פרי משמע דתוך התחום היה ואפילו הכא בלא הערמה אסור.

יב. לדעת הרמב"ן ה"ל. **יג.** לדעת רבינו **הננאל** ה"ל.

יד. כלומר מה שאמרו בברייתא לדבר מצוה, ולא חלקו בין ים לנהרות.

טו. וז"ל ה**טור**: אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת, במה דברים אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר, ופוסק עמו שישבות, רשב"ג אומר אין צריך לפסוק והלכה כמותו,

טז. כך כתב ה**תשב"ץ** מובא בברכ"י (ריש סק"א). ובפירושו ה"ח (שבת יט.) וז"ל: והילכתא כרשב"ג, דכי קיימא לן הילכתא כרבי מחבירו ולא מאביו, עכ"ל.

יז. כלומר לדבריו שאין צריך לפסוק יחא מותר לילך בשבת, דבשבת אסור לפסוק אי בעינן פסיקה. וה**מגן אברהם** (סק"א) כותב בדעת המחבר דבעי פסיקה, דבשבת אסור לילך אפילו לדבר מצוה, דהא לא יכול לפסוק שישבות, ועיין ב**משנה ברורה** (סק"ב) דמביא דיש מצדדים שאפילו בשבת שרי לדבר מצוה, ע"ש.

א. אין מפליגין בספינה לילך למקום רב המרחק, {א} פחות משלשה ימים קודם לשבת, וביום רביעי וליול"ו. בכלל איסור, ודוקא ביום שלישי מותר כדי שלא יתבטל מענג שבת, ודוקא בים הגדול המלוח^ב. שיש להם שלשה ימים צער ובלבול ושינוי

{א} **פחות משלשה ימים.** הרבה טעמים נאמרו בזה בפוסקים. אחד^א משום איסור תחומין, וזה דוקא בימים הפחותים מעשרה טפחים, אבל אם הם למעלה מעשרה לכולי עלמא במים למעלה מעשרה אין שום איסור תחומין. והר"ף (שבת ז): פירש הטעם דמירי במים המלוחים שכל שלשה ימים יש להם צער ובלבול ושינוי וסת, וגופם משתבר מנענוע הספינה, ואין רוחם חוזרת אלא לאחר שלשה ימים מעת לעת, ואם יפליג פחות משלשה ימים קודם שבת יתבטל מעונג שבת, אבל בנהרות מותר להפליג אפילו בערב שבת^ב, ובלבד שיהיה בהם עשרה טפחים, אבל למטה מעשרה אסור להפליג אלא דוקא ביום שלישי. והרמב"ן^ג. כתב הטעם מפני שנראה כמתנה עם הנכרי לחלל שבת בקשירת הקלע וכיוצא, ולפי זה בספינה שרובה נכרים מותר להפליג אפילו בערב שבת (ביום) [בים] ובהנה שהוא למעלה מעשרה טפחים, וברפסודות שאין עושין שום מלאכה אפילו כולו ישראל מותר. והר"ה (שם ז. ד"ה והא דת"ר אין) כתב דים מקום סכנה הוא ונראה כמתנה לדחות שבת, דהנכרי עושה מלאכה בשביל ישראל וישראל נהנה בה, ומפני הסכנה מותר, וצריך שיהיה שלשה ימים קודם לשבת, ואז מותר אף שהספינה של ישראל ומלחים וחובלים כולם ישראל והם בעצמם עושים מלאכה בשבת, מותר שלשה ימים קודם לשבת, והוא הדין להפריש במדבריות^ד. במקום סכנה ובהכרח לחלל שבת, אף על פי כן שלשה ימים קודם לשבת לא חל עדיין שבת, וכשבת שבת מחלל בהיתר משום פקוח נפש.

והענין נראה שהכל אמת, דהא לטעם הר"ף דהוא משום עונג שבת, קשיא סיפא^א. לדבר מצוה שרי אפילו בערב שבת, דהעוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה כה): של עונג, 'ופוסק עמו על מנת לשבות', ומה מהני הפסיקה, דהא האויר של הים חובל ומבלבל דעתו ורוחו של אדם אפילו אם ישבות על הים מה מהני בזה, אלא לטעם חילול שבת משום שט^ב, או משום שהגוי עושה מלאכה^ג, די שיפסוק עמו לשבות בשבת, ולא יצטרך שלשה ימים, אלא על כרחך טעם שלשה ימים הוא שלא לבטל עונג שבת, וטעם הפסיקה לשבות הוא משום שאסור לעבור בספינה בשבת משום שט, ולפעמים משום תחומין^ד, או משום שהגוי לפעמים יצטרך לעשות מלאכה בשבת בשביל ישראל, ולכן אלו הדברים בעינן פסיקה עם הגוי שישבות, וכשבת שבת אין על הישראל שום איסור, כי הגוי אדעתא דנפשיה עביד. 'ורשב"ג אומר אין צריך' לפסוק, כיון שהוא עתה יום חול והוא נכנס בהיתר אין צריך לחוש למה שאחר כך יהיה בשבת, וכיון דת"ק סבר דאין מפליגין בספינה שלא לבטל המצוה של עונג שבת לעתיד, על כרחך סובר כרבי, ולכך פסקו הר"ף והרמב"ם (פ"ל משבת ה"ג) והרא"ש (סימן לח) כרבי דבעינן פסיקה.

מעשה, אותן דאין סוברין טעם עונג שבת, כשפוסק עמו לשבות מותר לכנוס ביום חמישי, והוא [תוך] שלשה ימים קודם שבת, ולדעת הר"ף

א. כך כתב ה**ב"ח** (ריש הסימן) בשיטת הר"ה.
ב. כך כתב ה**רמב"ם** בתשובות (סימן שח), ומובא ב**מגיד משנה** (שבת פ"ל ה"ג). וב**שולחן ערוך** (סעיף ב').

ג. כדאיתא לעיל (סימן רמב סעיף א').

ד. כדאיתא ב**נמוא** (שבת יט.) וב**שולחן ערוך** (סעיף א'): מותר להפליג בספינה אפילו בערב שבת אם הולך לדבר מצוה. ע"כ.

ה. כך כתב ה**ר"ף** (שבת יט.) וה**רא"ש** (שם פ"א סימן לח), מובא ב**מגן אברהם** (סק"ו).

ו. שיטת רבינו **הננאל** מובא בגמרא (שבת יט.) בשם יש מי שאומרים, וכן ב**ר"ף** (שבת ז.) בשם יש מי שאומר, ועיין בר"ן בשם רבינו יתרו השיטות הראשונות של ישראל.

ז. ראה ב**רמב"ם** (שבת פרק ל הלכה יג.) וכן פוסק ב**שולחן ערוך** (סעיף ב').

ח. שיטת ה**רמב"ן** מובא ברבינו **ירוחם** (נתיב יב חלק יח), מובא ב**ב"י** (ד"ה והוי יודע). והוי יודע שהרמב"ן נתן טעם אחר להא דאין מפליגין פחות מג' ימים קודם השבת וכתבוהו הר"ן בפ"ק דשבת ז: דיבור ראשון) ורבינו ירוחם והוא מפני שנראה כמי שמתנה עם הגוי לחלל שבת דהא ממטו לה לספינה וקושרים בה כמה קשרים בפריסת הקלע, ודווקא כשהספינה לא היתה הולכת לולי ישראל, וברביעי וחמישי מותר דגוי במלאכתו עוסק ואינו נראה כשלוחו של ישראל דקבלנות הוא עושה, ולפיכך בזמן הזה כשמפליגים בספינה גדולה שרובה גוים ובלא ישראל היתה הולכת מותר להפליג בערב שבת, ואפילו בשבת בים הגדול שהוא למעלה מעשרה.

ט. ראה בבית **יוסף** (ד"ה וכתב עוד הריב"ש סימן ז). ופסק ה**שולחן ערוך** (סעיף ד') היוצאים בשיירה במדבר והכל יודעים שהם צריכים לחלל שבת כי מפני הסכנה לא יוכלו לעכב במדבר בשבת לבדם שלשה ימים קודם שבת אסורים לצאת, וביום ראשון ובשני ובשלישי

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים ז"ע

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל (שמות לה א)

משה רבינו הקהלים ואספן לשרשן ◊ הצדיק מתקן ומברר הנשמות השייכים לשרש נשמתו ◊ הצדיק יורד ממדרגתו לתיקון העם ◊ ירדה ממדרגתם בשביל להעלות רשעים ◊ הצדיק ממש יורד בלבבו הנשבר למקום הרשע ◊ כשהצדיק בקטנות משתתף ומתקשר עם בני דורו ויכול להעלותם ולתקנם ◊ הצדיק יורד ממדרגתו כדי לתקן ולהעלות את ישראל

משה רבינו הקהלים ואספן לשרשן

סוד ויקהל משה את כל עדת בני ישראל מספר השנה ארבע פעמים [שם] אבגית"ץ, ששם זמן קהילה לכל לתיקון הכללי לאסוף נפש כל חי לשרשו, עיין לק"ת (ויקהל), לפי שמשה היה מיסוד אבא וכן דור המדבר, ולפי שעשו את העגל הוצרך משה להקהילם ולאספן אליו לחזור לשרשן שיהיה נכללין בו בסוד יסוד דנוקבא... וזוהו ניתקן עון ויקהלו על אהרן, ועל ידי קהילה זאת האיר בהם אור הקדושה והסיר מהם טומאת עגל. וזה 'עדת' יסוד ה'דעת', כי שורשן מדור המבול קריין של אדה"ר דעת עליון, אלא שנכרתו משם ר"ל, וצריכין לתקנם. וגם ער"ב ר"ב דע"ת מן הרע והסוגים בחינות שורש בלעם, וכתיב ויקהל העם על אהרן הוצרך משה לתקנם ב'ויקהל משה' את כל בחינות דעת להאיר להם ולהכניסם בצרור החיים דקדושה יסוד דנוקבא ולתקנם.

'היכל הברכה' שמות דף רצד:

הצדיק מתקן ומברר הנשמות השייכים לשרש נשמתו

עצם גזירה שוה [הוא] לצרף ביחד הניצוצין הגזורות משורש אחד, כי הצדיק מברר בכוחו כל [הנשמות] השייכים לשרש נשמתו, ונגזרות ממנו, כידוע מחכמת מרן אלקי הבעש"ט. ולזה כל אחד מברר [את] השייך לשרש נשמתו, כי משה רבינו לא היה יכול לתקן מה שיתקן הפחות שבפחותים השייך לשרש נשמתו, ואין אדם לומד גזירה שוה אלא אם כן קיבלה מרבו עד למשה בסיני, כי אי אפשר לברר שום ניצוץ וליכפות הנפש אלא על ידי כח משה רבינו, ובכל דור ודור יש צדיק שהוא בחינת וניצוץ משה (זהו ח"א כה), וצריכין לדבק לחכמי הדור ותלמידיהם, ששם מאיר הארות משה, ועל ידי זה יתקן חלקי נשמתו.

'אוצר החיים' שמות דף ריג:

הצדיק יורד ממדרגתו

להעלות השייכים לשרש נשמתו

'כי אם לשארו הקרב אליו' גוי' (ויקרא כא, ב). וכן כל צדיק וצדיק צריך לטמא את עצמו לירד ממדרגתו, ל[ה]עלות פחותים עם, השייכין לשרש נשמתו הקרובין אליו.

'אוצר החיים' ויקרא דף קפט:

הצדיק יורד ממדרגתו לתיקון העם

'אם את הדבר הזה תעשה וצוץ אלהים ויכלת עמדי' גוי' (שמות יח, כג). פירש"י ז"ל 'המלך בגבורה, אם יצוה אותך לעשות כן תוכל עמוד, ואם יעכב על ידך לא תוכל לעמוד'. מה בעי אור עינינו בזה בדבר פשוט, שודאי אם יעכב, לא יעשה משה דבר קטן או גדול בלתי רשות השם יתברך. אלא הענין [הוא], דצדיק כמשה הוא דומה למלאך ה' צבאות, עמד על מדרגה קדושה לבלי לירד למטה, אלא בא מבוא הולך ואור, כידוע ממרן הריב"ש, 'דגל מחנה אפרים פסוק זה) אם הרב דומה למלאך [ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו]' (חגיגה טו:), [שהוא] עומד ואינו נופל. אבל לפעמים רצון הבורא [הוא] שהצדיק ירד למטה לצורך תיקון העם, אזי נוטלין ממנו המוחין, [כדי]

שיתקשר עצמו עם עדת ישראל.

וזהו כוונת רש"י ז"ל, שכונת יתרו היה שמשה לא יצטרך לירד ממדרגתו, אבל 'המלך' בכל פעם 'בגבורה', אם יצוה אותך לעשות התיקון 'כך' בבחינות עומד, [יתוכל עמוד] לא תיצטרך לירד. 'ואם' באיזה פעם יעכב על ידך, לא תוכל לעמוד, אלא תיצטרך בפעם הזה לירד, אבל עכ"פ לא בכל פעם, אלא תרד ברשות הקדוש ברוך הוא ולא בכל פעם. ומחמת שהעמידה של הצדיק, יהיה מי שיהיה, איננו בקביעות, לכן 'עמדי' חסר וא"ו.

'היכל הברכה' שמות דף קיב:

ירידה ממדרגתם בשביל להעלות רשעים

'הילודים' הם הצדיקים והכשרים 'למות' לירד ממדרגתו לנסיון, וזה סיבה כדי 'והמתים להחיות' (אבות ד, כב), שיהיה לו חיבור עם הרשעים להחיותם ולקרבתם תחת כנפי השכינה, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וכן להעלות הנשמות ולברוא נשמות גרים, הכל צריך לירד ממדרגתו אשר זה יקרא מיתה לצדיק, כדי להחיות המתים הרשעים והנשמות שנפלו בקליפות, כמו למשל בן המלך שנתחבר עם הזונות ואנשי כפר, ושחק ורקד עמהן ברוקודין ומחולות, ושלח אליו שרים נכבדים ועשה מהם חוכא ואטלולא כי אמר להם שזהו תכלית הטוב, עד ששר אחד שינה את עצמו כאילו הוא כפרי ושחק ורקד עמו, ומעט מעט על ידי התחברות משך לבו לאביו המלך, עד שפעל שהחזירו לאביו, והנמשל מובן.

'נוצר חסד' אבות ד, כב

הצדיק ממש יורד בלבבו הנשבר למקום הרשע

הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני (פרה ח, ב). הוא מליצה ישרה, שהוא טענת הצדיק לרשע, שאומר לו: 'מטמאיך' שהוא היצר הרע, 'לא טמאוני' שלא הלכתי בדרכיו, אלא הפכתי אותו לאש קדוש להבת שלהבת. ואתה' הרשע 'טמאתני', שאני צריך לירד לכמה ירידות ומחשבות לא טובות, [כדי] להעלות אותך הרשע אל קדושה עליונה, לקיים 'עזב תעזוב' (שמות כג, ה), אחיד בידא דחייבא (אוחז ביד הרשע), שהצדיק ממש יורד בלבבו הנשבר למקום הרשע, ואוחז בידו להחזירו בתשובה...

והרי האוכל, צדיק [ה]אוכל אומר למשכב ששוכב בשאלו תחתית, 'מטמאיך לא טמאוני' בשום מעשה רע בשום חטא שבעולם, ואתה' הרשע 'טמאתני' באיזה מחשבה, ואני מוכרח לירד לגיהנם בעבורך להעלותך...

(פני זקן פרה ריש פרק ח

כשהצדיק בקטנות משתתף ומתקשר

עם בני דורו ויכול להעלותם ולתקנם

הצדיק [הוא] מקוה טהרה לישראל. ולפעמים נופל בעיבור ובקטנות גדול על ידי גנם הרשעים, כמו שעשה משה כשעבדו לעגל, [ש]שיבר הלוחות בחרון אפו, והרי המשבר כלים בחמתו הוא גם כן כעובד עבודה זרה (שבת קה:), ומכל שכן כלים יקרים כאלו. אלא נשתתף עם כל ישראל, וזוה

אחיד בידא דחייבא (אוחז ביד הרשע) לטהרם ולהעלותן. כטעם מי שאינו מחוייב אינו מוציא את הרבים ידי חובתן (ברכות כ:). כידוע, ונעשה על פי הדיבור. והם טימאוהו, שירד ממדרגתו ולא יחזור לבחינתו עד לעתיד, שנאמר (ישעיה יג, יב) 'אוקיר אנוש מפז'.

'פני זקן' פרה סוף פרק ח

הצדיק יורד ממדרגתו

כדי לתקן ולהעלות את ישראל

דע לך, שבאמת האל יתברך רצה שיהיו כולם במדרגה גדולה, כמו שבאמת היו בשני הדיברות הראשונות, שנעקר היצר מלבם. אבל האל יתברך ברוב חכמתו צפה שאין זה ממדרגות ישראל, כי הוא מדרגה גדולה לערך ישראל, ולכן התחכם ברוב חכמתו יתברך, כי הוא ידוע שאיש צדיק יכול להעלות את [ה]אנשים שהם פחותי ערך לערך מדרגתו, ואף שאין להם כח למדרגה גדולה, אבל על ידי צדיק יכולין לעלות, כי איש צדיק יכול ל[ה]עלות לאנשים הדבקים בו למדרגה שהוא יותר ממדרגתם, אבל הצדיק כשרוצה לעלות את פחותי הערך צריך לירד ממדרגתו מעט.

וזה היה חכמתו יתברך בכאן, שצפה שמדרגה הראשונה הוא מדרגה גבוה לערך ישראל, והוא ברוב אהבתו לישראל רצה להעלותם למדרגה הגדולה. ולכן התחכם הוא יתברך בכאן, וציוה למשה ירד' ממדרגתך 'העד בעם' (שמות יט, כא), ויהיה 'העדי' מלשון 'התקשר מעדנות כימה' (איוב לח, לא) שהוא לשון התקשרות, או מלשון 'עדי עדיים' (חזקאל טז, ז), והבינהו.

והטעם שאני מצוה אותך שתד ממדרגתך הוא 'פן יהרסו אל ד', ד' דייקא מדרגה הגבוה בהפשטות החומר, יונפל ממנו רב'. כי כשאדם תופס מדרגה גבוה שאינו לערוך ולערך השגתו, אזי נופל הרבה, לא מיבעי ממדרגה הגבוה אלא אפילו ממדרגה שהוא בו עתה נופל, ויש לו נפילה רבה, וזהו יונפל ממנו רב' שיפלו הרבה ממדרגה הזו, ולכן תרד אתה ממדרגתך שעל ידך ירצו ולא יגיעו ילכו ולא ייעפו' (ישעיה מ, לא). והשיב משה לפני השם, הן אמת זה הדרך הוא נכון במקום אחר, אבל בכאן שאמרת 'הגבל את ההרי' (שמות יט, כג) ונתת לכל אחד תחומו, עד היכן יהיה השגתו למה לי הירידה, כי איני יכול ל[ה]עלות אותו יותר מהגבול ש[ה]גבלת.

והשיב לו הקב"ה 'לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם' (שם, כד), כולם יהיה להם עלייה עמך, כי הגבולים ש[ה]גבלת הוא יאל ירסו לעלות אל השם מעצמם 'פן ירפץ בסי', אבל עמך יעלה 'אהרן והכהנים והעם', והטעם מוכיח לזה הפירוש, דוק ותשכח שמילת 'הכהנים והעם' קאי אלמעלה על 'ועלית אתה ואהרן עמך' וגם הכהנים והעם יעלה עמך, שאתה תעלה אותם למדרגתך, כי משה היה במדרגה הגדולה הנ"ל, וכך הוה יורד משה' (שם, כה) מעט ממדרגתו כדי ל[ה]עלות [את] ישראל, והבן.

'עשירית האיפה' דף קיא: